

عنوان مقاله:

شفاهی یا کتبی بررسی نظریات مربوط به سرچشمه شاهنامه

محل انتشار:

فصلنامه جستارهای نوین ادبی، دوره 48، شماره 1 (سال: 1394)

تعداد صفحات اصل مقاله: 34

نویسنده:

محمود حسن آبادی - دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سیستان و بلوچستان

خلاصه مقاله:

بحث در باب منابع شاهنامه فردوسی همواره از دل مشغولی های عمده شاهنامه شناسان بوده است. در این مورد سه نظریه قابل تشخیص است: الف) منبع یا منابع شاهنامه کتبی است و شاهنامه ابومنصوری تنها یا اصلی ترین منبع شاهنامه است. شباهت های فراوان شاهنامه با متون هم عرض موید این نظر است. ب) شاهنامه متکی بر روایات شفاهی است. این روایات ریشه در سنت گوسانی و داستان گویی شفاهی دارد. حتی خود فردوسی از افراد این طبقه بوده یا می تواند محسوب شود. نشانه های شفاهی بودن در شاهنامه آشکار است. یکی از آخرین نوشته ها در این نظریه، کتاب زمینه شفاهی حماسه های فارسی: داستان-گویی و شاعری نوشته یاماموتو است که تلاش دارد نشانه های شفاهیت در شاهنامه را به گونه ای علمی استخراج کند. ج) پیدایش شاهنامه محصول هر دو دسته از منابع کتبی و شفاهی است؛ شباهت ها و تفاوت های شاهنامه با متون عم عرض و نیز نشانه های موجود در شاهنامه که به منبع شفاهی یا کتبی اشاره می کنند، با این نظریه قابل توضیح هستند. در این جستار، پس از طبقه بندی بالا، ضمن اشاره به بزرگان هر طبقه، دیدگاه های آن ها در دفاع از نظریه خود و رد نظریه گروه دیگر، به گونه ای انتقادی و مختصر مطرح شده است. سپس از آنجا که یاماموتو آخرین اثر مستقل دانشگاهی را در این زمینه نوشته است، کتاب او به صورت مفصل معرفی شده و با تکیه بر نظریه سوم، تلاش شده برخی از نقاط مثبت و ارزشمند و نیز پاره ای از نارسایی ها و نادرستی های این کتاب بررسی و داوری گردد. نتایج تحقیق نشانگر آن است که از این سه نظریه، نظریه سوم برخوردی معتدل و مستدل نسبت به بحث منابع شاهنامه دارد.

کلمات کلیدی:

شاهنامه، سنت شفاهی، سنت کتبی، منابع شاهنامه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/631251>

